

การส่งเสริมความมั่นคงทางอาชีพของกลุ่มผู้ปลูกพืช (ทุเรียน)
ในจังหวัดศรีสะเกษตามแนวพระพุทธศาสนา
VOCATIONAL SECURITY ENHANCEMENT OF DURIAN
PLANTATION GROUPS IN SI SA KET PROVINCE
FOLLOWING THE BUDDHIST PRINCIPLES

¹พระครูไพโรจน์วัฒนาทร

¹Phrakhru pairojwattanatorn

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, วิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ, ประเทศไทย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Sisaket Buddhist College, Thailand

chokchai.0005@gmail.com

Received May 10, 2021; Revised July 12, 2021; Accepted August 25, 2021

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการส่งเสริมความมั่นคงทางอาชีพ (ทุเรียน) ของประชาชนในจังหวัดศรีสะเกษ 2) เพื่อศึกษาการส่งเสริมความมั่นคงทางอาชีพตามหลักพระพุทธศาสนา และ 3) เพื่อเสนอรูปแบบการส่งเสริมความมั่นคงทางอาชีพของกลุ่มผู้ปลูกพืชสวน (ทุเรียน) ในจังหวัดศรีสะเกษตามแนวพระพุทธศาสนา เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพโดยการศึกษาเอกสารและการสนทนากลุ่ม ผลการศึกษาวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านรายได้และอาชีพเสริมจะทำให้เกิดความมั่นคง จึงต้องมีแนวทางส่งเสริมความมั่นคง เช่น การจัดทำบัญชีครัวเรือน การบริหารหนี้เสีย การเพิ่มเติมความรู้ ช่องทางการผลิตและจัดจำหน่าย และพื้นฐานของตัวเกษตรกรเองที่จะมีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการ ส่วนการส่งเสริมความมั่นคงทางอาชีพตามแนวพุทธประกอบด้วย 1. หลักการน้อยถ้อยคำหลักใหญ่ มีหลักการน้อยใหญ่มากมายที่ส่งเสริมสนับสนุนกันและกัน 2. การส่งเสริมมั่นคงตามหลักสุจริตธรรม การซื่อสัตย์ ไม่คดโกง ทั้งทางกายทางวาจาและทางใจ 3. การส่งเสริมความมั่นคงตามหลักธรรมอิทธิบาท 4 ได้แก่ ฉันทะ จิตตะ วิมังสา ในส่วนของรูปแบบการส่งเสริมความมั่นคงทางอาชีพ ประกอบด้วย 10 รูปแบบ ได้แก่ 1)

¹ อาจารย์, สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ

การพัฒนาารูปแบบเดิมที่มีอยู่ให้ดีขึ้น 2) กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนจัดเป็นตลาดนัดทุเรียนหรือตลาดนัดสีเขียว 3) ลดต้นทุนในการดูแลรักษา การผลิต 4) การแปรรูปผลิตภัณฑ์ 5) คุณภาพของทุเรียน 6) การอบรมเพิ่มเติมความรู้อยู่เสมอ 7) การรวมกลุ่มทำสวนทุเรียนแปลงใหญ่ เกษตรอินทรีย์/ผสมผสาน 8) มีแหล่งน้ำพอเพียง 9) การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อและ 10) การท่องเที่ยวเชิงเกษตร รูปแบบเหล่านี้เกษตรกรสามารถร่วมมือกับหน่วยงานราชการ ผู้นำชุมชน ภาครัฐและเอกชน ในการดำเนินการได้ เป็นประโยชน์ มีคุณภาพ มีความสุข และพอเพียง

คำสำคัญ: รูปแบบ; การส่งเสริมความมั่นคงทางอาชีพ; รูปแบบความมั่นคงทางอาชีพของกลุ่มผู้ปลูกพืชสวน (ทุเรียน)

Abstract

The objectives of this research included: 1) to study the vocational security enhancement of durian plantation of the people in Si Sa Ket Province; (2) to study the vocational security enhancement following the Buddhist principles; and (3) To propose a model of the vocational security enhancement of durian plantation groups in Si Sa Ket Province following the Buddhist principles. It was a qualitative research through studying documents and group discussions. Findings of this research were as follows. Factors of income and supplementary vocation would induce security that was necessary to have a guideline for security enhancement such as preparation of household accounts, management of non-performing loans, enhancement of knowledge, channels of production and distribution. The farmers themselves must be equipped with knowledge and capacity in management. The vocational security enhancement following the Buddhist principles were as the followings. 1. The minor principle should be in accordance with the main principle i.e. because several minor and major principles mutually supported each other. 2) Security could be enhanced following the principles of honesty and truthfulness in all physical, verbal and mental aspects. 3) Security could be enhanced through the Four Bases of Success (Iddhipada 4) including passion (Chanda), persistence (Viriya), focus (Citta) and consideration (Vimamsa). The model of vocational security enhancement consisted of 10 forms including: 1) developing and improving the existing ones; 2) organizing market fairs or green market fairs by the groups of durian plantation farmers; 3) reducing the cost of maintenance and production; 4) processing the products; 5) improving and maintaining the quality of durian; 6) additional training and continuous learning; 7) aggregating to be a large-sized integrated organic durian farm; 8) providing sufficient water sources; 9) carrying out public relations through media; and 10) organizing agricultural tourism. Through these forms, farmers could collaborate with

government agencies, community leaders, the public and private sectors to carry out durian farm activities that provided benefits, quality, happiness and sufficiency.

Keywords: Model; Vocational Security Enhancement; Vocational Security Model of Durian Plantation Groups

บทนำ

จังหวัดศรีสะเกษมีประชากรมากกว่า 1,472,859 คน มีชาติพันธุ์หลัก 4 เผ่า คือ ลาว เยอ เขมร และส่วย รวมทั้งชาติพันธุ์อื่นๆ ที่ตั้งถิ่นฐานในจังหวัดศรีสะเกษอีกด้วย มีพื้นที่กว่า 8,839,976 ตารางกิโลเมตร มีทรัพยากรธรรมชาติมากมาย จึงเป็นแนวทางในการสร้างอาชีพ ในการดำรงชีวิตของประชาชน อย่างไรก็ตาม อาชีพหลักก็ยังคงเป็นเกษตรกร เช่น ทำนา ทำไร่พืชสวนชนิดต่างๆ เป็นต้น จนกระทั่งพืชสวนบางอย่างได้กลายเป็นอาชีพในการสร้างเนื้อสร้างตัวและสร้างรายได้แก่ประชาชน อยู่ดีกินดี และสร้างความมั่นคงให้กับประชาชนภายใต้แผนพัฒนาจังหวัดและยุทธศาสตร์ชาติ

ความมั่นคงทางอาชีพ จะเห็นได้จากสภาพการทำงานที่ทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีความมั่นใจว่าตนเองสามารถประกอบอาชีพได้ตามระยะเวลาที่กำหนดหรือตรงกับความต้องการพร้อมกับสวัสดิการต่างๆ ที่สร้างความพึงพอใจให้กับตนเอง ความก้าวหน้า การปฏิบัติงาน โอกาสที่จะได้รับผิดชอบในงานที่สำคัญ ได้เลื่อนตำแหน่งสูงขึ้น หรือได้เลื่อนขึ้นเงินเดือนสูงขึ้น รวมทั้งได้รับการสนับสนุนให้เข้ารับการฝึกอบรมเพื่อพัฒนา ตนเองให้มีความรู้ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงานในอาชีพ ความมั่นคงและก้าวหน้าในอาชีพ ข้าราชการ และพนักงานรัฐวิสาหกิจ และอาชีพอื่นๆ ในอาชีพที่มีลักษณะงานดี อาชีพงานประจำที่ทำตามนโยบายของรัฐ ทำงานเป็นระบบ มีสายการบังคับบัญชาโดยตำแหน่ง และมีลำดับขั้นตอนในการปฏิบัติงาน ซึ่งถูกกำหนดไว้ตามกรอบหน้าที่ที่รับผิดชอบ การได้รับสวัสดิการจากการปฏิบัติงาน ได้รับค่าตอบแทนเป็นเงินเดือนประจำ มีค่าครองชีพ ค่ารักษาพยาบาล ค่าช่วยเหลือการศึกษาบุตร เงินโบนัส เงินกองทุนต่างๆ ส่วนหากเป็นข้าราชการก็มีระเบียบปฏิบัติที่ชัดเจน ส่วนความมั่นคงทางอาชีพตามหลักพระพุทธศาสนา คือการแสวงหาเลี้ยงชีพหรือการประกอบอาชีพเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งของมนุษย์ในสังคม ในพระพุทธศาสนามีหลักธรรมที่ใช้ฝึกฝนในการเรียนรู้ โดยให้สอดคล้องกับองค์ประกอบอาชีพ การงาน เพื่อใช้ดำเนินชีวิตในทางอาชีพหน้าที่การงาน โดยได้กำหนดวิธีการส่งเสริมความมั่นคงทางอาชีพไว้ชัดเจน คือหลักอริยมรรคมีองค์ 8 ได้แก่ 1) สัมมาทิฐิ เห็นชอบ 2) สัมมาสังกัปปะ ดำริชอบ 3) สัมมาวาจา วาจาชอบ 4) สัมมากัมมันตะ การงานชอบ 5) สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีพชอบ 6) สัมมาวายามะ เพียรชอบ 7) สัมมาสติ ระลึกรู้ชอบ 8) สัมมาสมาธิ ตั้งใจชอบ นอกจากนี้ยังมีหลักธรรมอื่น ๆ เช่น การรักษาศีล ปฏิบัติสมาธิ ปัญญา

การส่งเสริมการเงิน คือ ใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ การส่งเสริมการงานให้สำเร็จ ใช้หลักอิทธิบาท เป็นต้น

กลุ่มผู้ปลูกพืชสวน (ทุเรียน) ในจังหวัดศรีสะเกษ เป็นกลุ่มอาชีพหนึ่งที่ได้มีการพัฒนาการปลูกทุเรียนมาเป็นระยะเวลาหลายปี จนทุกวันนี้ได้รับผลผลิตทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น ส่วนหนึ่งได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐของจังหวัดศรีสะเกษ ต้องการส่งเสริมอาชีพเพื่อสร้างรายได้ งานความก้าวหน้า สุขและคุณภาพชีวิต ดังนั้น ความมั่นคงทางอาชีพในทุกอาชีพจึงต้องอาศัยทั้งศาสตร์ (Science) และศิลป์ (Art) เช่นเดียวกัน ในทางพระพุทธศาสนาก็มีรูปแบบ (Model) การส่งเสริมความมั่นคงทางอาชีพ โดยเฉพาะหลักอริยมรรคมีองค์ 8 คือ สมาธิ ปัญญา ทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์หลักอิทธิบาท 4 เป็นหลักธรรมที่มุ่งส่งเสริมสร้างความมั่นคงทางอาชีพโดยตรง และเป็นหลักธรรมพื้นฐาน (Basic) ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตทางกาย ทางวาจา ทางจิตใจและพัฒนาปัญญา ให้มีประสิทธิภาพ นอกจากนั้น ยังเป็นหลักธรรมในการส่งเสริมคุณค่าทางคุณธรรม และจริยธรรม เป็นการเกื้อหนุนหล่อเลี้ยงการพัฒนาคุณภาพชีวิตตนเองและผู้อื่น

ด้วยเหตุดังกล่าวมา ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา “การส่งเสริมความมั่นคงทางอาชีพของกลุ่มผู้ปลูกพืชสวน (ทุเรียน) ในจังหวัดศรีสะเกษตามหลักพระพุทธศาสนา” เพื่อจะได้นำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศและเพื่อนำเสนอรูปแบบการส่งเสริมความมั่นคงทางอาชีพของกลุ่มผู้ปลูกพืชสวน (ทุเรียน) ในจังหวัดศรีสะเกษตามหลักพระพุทธศาสนา พัฒนาความมั่นคงทางอาชีพให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการส่งเสริมความมั่นคงทางอาชีพ
2. เพื่อศึกษาการส่งเสริมความมั่นคงทางอาชีพตามหลักพระพุทธศาสนา
3. เพื่อเสนอรูปแบบการส่งเสริมความมั่นคงทางอาชีพของกลุ่มผู้ปลูกพืชสวน (ทุเรียน) ในจังหวัดศรีสะเกษ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-depth interview) สัมภาษณ์ผู้รู้หรือผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informant interview) ประชากรและกลุ่มเป้าหมายแบบเจาะจง (Purposive Selection) สนทนาระดมความคิดเห็น (focus groups) ประเด็นการส่งเสริมความมั่นคงทางอาชีพของกลุ่มผู้ปลูกพืชสวน (ทุเรียน) ในจังหวัดศรีสะเกษตามแนวพระพุทธศาสนา ได้ดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย คือ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักจากการสนทนากลุ่ม (Focus Groups) จำนวน 27 คน ดังนี้

1. นายเพชร บุญปิยภัทรสร	ผู้ใหญ่บ้านสำโรงเก่า หมู่ที่ 9 อ.ขุนหาญ
2. นายจันทร์ทา นิลภา	ผู้ใหญ่บ้านสำโรงใหม่ไทยเจริญ หมู่ที่ 21 อ.ขุนหาญ
3. นายสุดท้าย น้อยศรี	อดีตผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 21
4. นายพรชัย เนียนแนบ	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
5. นายชยพล นิลจำปา	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
6. นายบุญแสน ศรีวังษ์	กรรมการหมู่บ้าน
7. นายบุญเลิศ ดอกบัว	กรรมการหมู่บ้าน
8. นายถวิล ปะเรพันธ์	เกษตรกร
9. นายนพ บุญชัย	เกษตรกร
10. นายสะอึง นพพันธ์	เกษตรกร
11. นายสมควร น้านวล	เกษตรกร
12. นายสมัย ศรีวังษ์	เกษตรกร
13. นายวุฒินันท์ จันทร์	เกษตรกร
14. นางสาวณัฐนิช รูปใหญ่	รองประธานกลุ่มบ้านชำตารมย์ อ.กันทรลักษณ์
15. นางสาวพิรดา วรรณจุ	เลขานุการกลุ่ม
16. นายสรารีย์ โทชัย	กรรมการกลุ่ม
17. นางสาวทิพวรรณ ขวัญยืน	กรรมการ
18. นางจันกร ชุ่มชื่น	กรรมการ
19. นางสาวเนียง อรจุล	กรรมการ
20. นางสาวอาทิตยา มาหา	กรรมการ
21. นางสาวสุภาภรณ์ เผือกพูล	กรรมการ
22. นายบุญทัน จันทะรักษ์	กรรมการ
23. นางวิมลพรรณ พงชิต	นักวิชาการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดศรีสะเกษ
24. นายถวัลย์ สายทอง	หัวหน้าเกษตรจังหวัดศรีสะเกษ
25. นายชาญณรงค์ ทวีสาร	ประธานหอการค้าจังหวัดศรีสะเกษ
26. นางสาววาสนา อยู่ดี	พาณิชย์จังหวัดศรีสะเกษ
27. นายทิวา รุ่งแก้ว	นายกพุทธสมาคมจังหวัดศรีสะเกษ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการตามโครงการวิจัยนี้ เน้นการศึกษาจากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารงานวิจัย และสนทนากลุ่ม (Focus Groups) ส่วนการวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลนั้น

เน้นวิธีการแสวงหาความรู้ ประกอบด้วย แบบสนทนากลุ่ม สำหรับผู้นำชุมชน ได้คัดเลือกผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการส่งเสริมความมั่นคงทางอาชีพของกลุ่มผู้ปลูกพืชสวน (ทุเรียน) ในจังหวัดศรีสะเกษตามแนวพระพุทธศาสนา ในพื้นที่การศึกษาของกลุ่มผู้ปลูกทุเรียน 3 แห่ง โดยได้ดำเนินการและใช้เครื่องมือที่สำคัญ ได้แก่ การจัดสนทนากลุ่มในแต่ละอำเภอ โดยดำเนินการร่วมกับผู้นำชุมชน ประธานกลุ่ม กรรมการ ผู้นำ หน่วยงานภาครัฐ ท้องถิ่น โดยมีประเด็นที่สนทนา เช่น การส่งเสริมความมั่นคงทางอาชีพ การส่งเสริมความมั่นคงทางอาชีพตามแนวพระพุทธศาสนา รูปแบบการส่งเสริมความมั่นคงทางอาชีพของกลุ่มผู้ปลูกพืชสวน (ทุเรียน) ในจังหวัดศรีสะเกษ ดังนั้นจึงมีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือแบบสนทนากลุ่ม (Focus Groups) และแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่มสำหรับผู้นำ ชาวบ้านหน่วยงานของภาครัฐและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลคุณภาพขั้นตอนจะเป็นการรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ศึกษาทั้งในเชิงเอกสาร (Documentary Research) และจากการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ มุ่งเน้นการวิเคราะห์โดยการสรุปตามสาระสำคัญด้านเนื้อหาที่กำหนด โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ตามประเด็นดังนี้ 1) การส่งเสริมความมั่นคงทางอาชีพ 2) การส่งเสริมความมั่นคงทางอาชีพตามหลักพระพุทธศาสนา และ 3) รูปแบบการส่งเสริมความมั่นคงทางอาชีพของกลุ่มผู้ปลูกพืชสวน (ทุเรียน) ในจังหวัดศรีสะเกษ การนำเสนอข้อมูลอยู่ในลักษณะของการพรรณนาความ (Descriptive Presentation) ต่อไป

ผลการวิจัย

จากการศึกษา การส่งเสริมความมั่นคงทางอาชีพของกลุ่มผู้ปลูกพืช (ทุเรียน) ในจังหวัดศรีสะเกษตามแนวพระพุทธศาสนา สรุปได้ดังนี้

1. การส่งเสริมความมั่นคงทางอาชีพ ในด้านเทคโนโลยีได้นำมาช่วยส่งเสริมการผลิต ทำให้การผลิตได้ปริมาณเพิ่มขึ้น รวดเร็วประหยัดเวลา ประหยัดแรงงาน มีความสะดวกสบาย ช่วยลดต้นทุนการผลิต ด้านรายได้/การเงิน ทำให้ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ ช่วยลดต้นทุน ประหยัดเงิน ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ช่วยลดปัญหาการทำลายป่า และแหล่งน้ำของธรรมชาติ ด้านเศรษฐกิจ ทำให้เศรษฐกิจในครัวเรือนเพิ่มขึ้น ไม่เป็นหนี้สิน มีเงินเก็บมากขึ้น ลดปัญหาการกู้หนี้ยืมสินนอกระบบมาลงทุน ทำให้สามารถส่งเสริมความมั่นคงทางอาชีพ เพิ่มรายได้ลดรายจ่าย และความเป็นหนี้สินของเกษตรกร รายได้ถือเป็นเรื่องที่สำคัญต่อการดำรงชีวิต เกษตรกรมีรายได้หลักจากการทำนา ส่วนการปลูกพืชสวนชนิดอื่น ๆ เป็นรายได้

รองหรือรายได้เสริม ปัจจัยด้านรายได้และอาชีพเสริมจะทำให้เกิดความมั่นคง แต่เมื่อเป็นหนี้สินก็จะทำให้เกิดความไม่มั่นคง เพราะไม่สามารถบริหารจัดการได้ จึงต้องหาแนวทางส่งเสริมความมั่นคง เช่น การจัดทำบัญชีครัวเรือน การบริหารหนี้เสียการเพิ่มเติมความรู้ ช่องทางการผลิตและจัดจำหน่าย และพื้นฐานของตัวเกษตรกรเองที่จะมีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการ

2. การส่งเสริมความมั่นคงตามแนวพุทธ คือ การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาจับหรือถอดเป็นบทเรียน เพราะแนวทางคำสอนของพระพุทธศาสนามีส่วนในการส่งเสริมความมั่นคงทางอาชีพของผู้ปลูกทุเรียนซึ่งจะทำให้การทำเกษตรพืชสวนเป็นแหล่งที่มีศีลธรรมและคุณธรรมควบคู่กันไปด้วย ได้แก่ 1) หลักการน้อยถ้อยคำใหญ่ มีหลักการน้อยใหญ่มากมายที่ส่งเสริมสนับสนุนกันและกัน ในที่นี้ได้แก่ ความสุขของคฤหัสถ์ ภิภุชฌมิกัตถประโยชน์ โภควิภาค และหลักฆราวาสธรรม จักร พรหมวิหาร สปัปฺริสธรรม และกัลยาณมิตตตา 2) การส่งเสริมมั่นคงตามหลักสุจริตธรรม การซื่อสัตย์ ไม่คดโกง ทั้งทางกาย ทางวาจา และทางใจ 3) การส่งเสริมความมั่นคงตามหลักธรรมอริยบท 4 วิธีการหรือแนวทางแห่งความสำเร็จตามหลักพระพุทธศาสนาที่สามารถส่งเสริมความมั่นคงทางอาชีพได้ คือ 1) ฉันทะ ความต้องการหรือรักจะทำการประกอบอาชีพ 2) วิริยะ ขยันหมั่นประกอบในอาชีพอย่างเข้มแข็ง อดทน ไม่ท้อถอย 3) จิตตะ คือ จิตใจเข้มแข็ง ไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่านจนกลายเป็นความย่อท้อและเกียจคร้านเลิกราไป 4) วิมังสา คือ หมั่นใช้ปัญญา พิจารณาใคร่ครวญ ตรวหาเหตุผล มีการวางแผน วัตถุประสงค์ คัดค้นวิธีแก้ไขปรับปรุง

3. รูปแบบการส่งเสริมความมั่นคง คือ รูปแบบการส่งเสริมความมั่นคงที่เป็นรูปธรรมผสมผสานกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย 10 รูปแบบ ได้แก่ 1) การพัฒนารูปแบบเดิมที่มีอยู่ให้ดี 2) กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกทุเรียนจัดเป็นตลาดนัดทุเรียนหรือตลาดนัดสีเขียว 3) ลดต้นทุนในการดูแลรักษา การผลิต 4) การแปรรูปผลิตภัณฑ์ 5) คุณภาพของทุเรียน 6) การอบรมเพิ่มเติมความรู้อยู่เสมอ 7) การรวมกลุ่มทำสวนทุเรียนแปลงใหญ่ เกษตรอินทรีย์+ผสมผสาน 8) มีแหล่งน้ำพอเพียง 9) การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อ และ 10) การท่องเที่ยวเชิงเกษตร รูปแบบเหล่านี้เกษตรกรสามารถร่วมมือกับหน่วยงานราชการ ผู้นำชุมชน ภาครัฐ และเอกชนในการบริหารจัดการให้เป็นประโยชน์และพอเพียงในการปลูกพืชสวน/ทุเรียนและดำเนินชีวิตอย่างมีคุณธรรม จริยธรรม และศีลธรรม เป็นเกษตรกรที่ดีมีความสุขพอเพียงท่ามกลางธรรมชาติ

ส่วนความมั่นคงทางอาชีพตามหลักพระพุทธศาสนา อาจกล่าวได้ว่า เป็นการแสวงหาเลี้ยงชีพหรือการประกอบอาชีพเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งของมนุษย์ในสังคมในพระพุทธศาสนามีหลักธรรมที่ใช้ฝึกฝนในการเรียนรู้ โดยให้สอดคล้องกับองค์ประกอบอาชีพการทำงาน เพื่อใช้ดำเนินชีวิตในทางอาชีพหน้าที่การงาน โดยได้กำหนดวิธีการส่งเสริมความมั่นคงทางอาชีพไว้ชัดเจนคือ หลักอริยมรรคมีองค์ 8 ได้แก่ 1) สัมมาทิฐิ เห็นชอบ 2) สัมมา

สังกะปะ คาริชอบ 3) สัมมาวาจา วาจาชอบ 4) สัมมากัมมันตะ การงานชอบ 5) สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีพชอบ 6) สัมมาวายามะ เพียรชอบ 7) สัมมาสติ ระลึกชอบ 8) สัมมาสมาธิ ตั้งใจชอบ นอกจากนี้ยังมีหลักธรรมอื่นๆ เช่น การรักษาศีล ปฏิบัติสมาธิ ปัญญา การส่งเสริมการเงิน คือ ใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ การส่งเสริมการงานให้สำเร็จ ใช้หลักอิทธิบาท เป็นต้น สอดคล้องกับแนวคิดของพระอุดมศักดิ์ ปิยวัฒน์ (จันทบุตร) ได้ศึกษาเรื่อง “การดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขตามแนวพุทธจริยศาสตร์” ได้กล่าวว่า ผลกระทบที่เกิดจากสุราเมรัย ได้ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาคุณภาพของชีวิตในระดับปัจเจกชน และในระดับสังคมโดยรวม ซึ่งจะทำให้ทรัพยากรบุคคลที่มีมาอยู่กับการเสพสุราเมรัยเหล่านี้ไม่มีคุณภาพ การพัฒนาประเทศชาติในอนาคตข้างหน้าก็จะล้มเหลว และตกอยู่ภายใต้ความประมาท ความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ และเกิดผลเสียอื่น ๆ ติดตามมา เช่น ความเสื่อมถอยในศีลธรรมที่จะทวีความรุนแรงมากเพิ่มขึ้นจากคนที่อยู่ในสังคม

อภิปรายผล

จากการศึกษา การส่งเสริมความมั่นคงทางอาชีพของกลุ่มผู้ปลูกพืชสวน (ทุเรียน) ในจังหวัดศรีสะเกษตามหลักพระพุทธศาสนา มีประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. การส่งเสริมความมั่นคงทางอาชีพของกลุ่มผู้ปลูกพืชสวน (ทุเรียน) ในจังหวัดศรีสะเกษตามแนวพระพุทธศาสนา การส่งเสริมความมั่นคงทางอาชีพ ในด้านเทคโนโลยีได้นำมาช่วยส่งเสริมการผลิต ทำให้การผลิตได้ปริมาณเพิ่มขึ้น รวดเร็วประหยัดเวลา ประหยัดแรงงาน มีความสะดวกสบายช่วยลดต้นทุนการผลิต ด้านรายได้/การเงิน ทำให้ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ ช่วยลดต้นทุนประหยัดเงิน ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ช่วยลดปัญหาการทำลายป่า และแหล่งน้ำของธรรมชาติ ด้านเศรษฐกิจ ทำให้เศรษฐกิจในครัวเรือนเพิ่มขึ้น ไม่เป็นหนี้สิน มีเงินเก็บมากขึ้น ลดปัญหาการกู้หนี้ยืมสินจากระบบมาลงทุน การเรียนรู้วิธีบริหารจัดการจึงเป็นวิธีการที่สำคัญที่ควรจะมีการอบรมแก่เกษตรกรและการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงก็จะทำให้อยู่ได้และมีความสุขอาชีพก็จะมีความมั่นคงมากขึ้น รายได้ก็จะเหมาะสมมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ก็ต้องขึ้นอยู่กับเกษตรกรและภาครัฐในการช่วยเหลือส่งเสริมกันในด้านให้ได้มาตรฐานของ GI และ GAP การประชาสัมพันธ์ ผลิตทุเรียนให้ได้คุณภาพ ภาครัฐต้องเข้ามาดูแลสนับสนุนเงินทุน กรรมวิธีการปลูก การดูแลรักษา และจำหน่ายด้วยราคาที่พอเหมาะทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค จัดให้มีตลาดชุมชนขายครบวงจรต้องหาสถานที่ในการจำหน่ายจัดเป็นตลาดนัดทุเรียน ทำเป็นทุเรียนแปรรูป คัดทุเรียนที่มีคุณภาพเพื่อจำหน่ายออกต่างประเทศ

ความมั่นคงทางอาชีพตามหลักทั่วไป หมายถึง สภาพการทำงานที่ทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีความมั่นใจว่าตนเองสามารถประกอบอาชีพได้ตามระยะเวลาที่กำหนด หรือตรงกับความต้องการพร้อมกับสวัสดิการต่าง ๆ ที่สร้างความพึงพอใจให้กับตนเอง ความก้าวหน้า การปฏิบัติงานโอกาส

ที่จะได้รับผิดชอบในงานที่สำคัญ ได้เลื่อนตำแหน่งสูงขึ้น หรือได้เลื่อนขั้นเงินเดือนสูงขึ้น รวมทั้งได้รับการสนับสนุนให้เข้ารับการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาตนเองให้มีความรู้ ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงานในอาชีพความมั่นคงและก้าวหน้าในอาชีพข้าราชการ และพนักงานรัฐวิสาหกิจ และอาชีพอื่นๆ การส่งเสริมความมั่นคงทางอาชีพ ในด้านเทคโนโลยีได้นำมาช่วยส่งเสริมการผลิต ทำให้การผลิตได้ปริมาณเพิ่มขึ้น รวดเร็วประหยัดเวลา ประหยัดแรงงาน มีความสะดวกสบาย ช่วยลดต้นทุนการผลิต ด้านรายได้/การเงิน ทำให้ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ ช่วยลดต้นทุนประหยัดเงิน ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ช่วยลดปัญหาการทำลายป่าและแหล่งน้ำของธรรมชาติ ด้านเศรษฐกิจ ทำให้เศรษฐกิจในครัวเรือนรายได้เพิ่มขึ้น ไม่เป็นหนี้สิน มีเงินเก็บมากขึ้น ลดปัญหาการกู้หนี้ยืมสินจากระบบมาลงทุน โดยสอดคล้องกับงานวิจัยนาฏสุตา ภูมิจำนง และนพพล อรุณรัตน์ ได้ทำการวิจัยโครงการแผนยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติเพื่อความยั่งยืนในระบบการผลิตอาหารและคุณภาพชีวิตที่ดีของชุมชนเกษตรกรชาวนา จังหวัดศรีสะเกษ พบว่าสำหรับยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อความยั่งยืนในระบบการผลิตอาหารและคุณภาพชีวิตที่ดีของชุมชนเกษตรกรชาวนา จังหวัดศรีสะเกษ ประกอบด้วย วิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์คุณภาพชีวิตและคุณภาพของระบบการผลิตอาหาร โดยมีเป้าประสงค์ 1) ปรับปรุงระบบการปลูกข้าว 2) ส่งเสริมและเพิ่มการแข่งขันการสร้างมูลค่าเพิ่ม 3) ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเกษตรกร และ 4) เพิ่มขีดความสามารถในการรับมือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (นาฏสุตา ภูมิจำนงและนพพล อรุณรัตน์, 2557) และสอดคล้องกับงานวิจัยของสรียา จันทรพิชญ์ ได้ทำวิจัยการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความมั่นคงในงาน ความเป็นครอบครัว และการได้รับการยอมรับจากคนรอบข้าง กับความภักดีในองค์กรและความพอใจในงาน กรณีศึกษา : วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ประเภทอุตสาหกรรมเครื่องหนัง เฉพาะบริษัท คราฟท์ เดอะ เบสท์ จำกัด และบริษัท พี ที เทรดิ่ง จำกัด พบว่าความมั่นคงในงาน ความเป็นครอบครัว และการได้รับการยอมรับจากคนรอบข้าง มีความสัมพันธ์กับความภักดีในองค์กรและความพอใจในงาน โดยการได้รับการยอมรับจากคนรอบข้างเป็นเรื่องที่พนักงานมีความเห็นว่ามีค่าสำคัญเป็นลำดับแรกที่มีความสัมพันธ์กับความภักดีในองค์กรและความพอใจในงาน โดยปัจจัยที่สำคัญเป็นเรื่องการได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ

ในทางพระพุทธศาสนาได้กล่าวถึงความมั่นคงทางอาชีพตามหลักพระพุทธศาสนา อาจกล่าวได้ว่า เป็นการแสวงหาเลี้ยงชีพหรือการประกอบอาชีพเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งของมนุษย์ในสังคมในพระพุทธศาสนามีหลักธรรมที่ใช้ฝึกฝนในการเรียนรู้ โดยให้สอดคล้องกับองค์ประกอบอาชีพการงาน เพื่อใช้ดำเนินชีวิตในทางอาชีพหน้าที่การงาน โดยได้กำหนดวิธีการส่งเสริมความมั่นคงทางอาชีพไว้ชัดเจนคือ หลักอริยมรรคมีองค์ 8 ได้แก่ 1) สัมมาทิฐิ เห็นชอบ 2) สัมมาสังกัปปะ ดำริชอบ 3) สัมมาวาจา วาจาชอบ 4) สัมมากัมมันตะ การงานชอบ 5) สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีพชอบ 6) สัมมาวายามะ เพียรชอบ 7) สัมมาสติ ระลึกรู้ชอบ 8)

สัมมาสมาธิ ตั้งใจชอบ นอกจากนี้ยังมีหลักธรรมอื่น ๆ เช่น การรักษาศีล ปฏิบัติสมาธิ ปัญญา การส่งเสริมการเงิน คือ ใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ การส่งเสริมการทำงานให้สำเร็จ ใช้หลักอิทธิบาท เป็นต้น

2. การส่งเสริมความมั่นคงตามแนวพระพุทธศาสนาคือการส่งเสริมด้วยหลักธรรมะ ส่งเสริมด้านการผลิต การเพิ่มประสิทธิภาพ และการพัฒนาคุณภาพการเกษตร ด้วยความเข้มแข็งทางกาย ทางวาจา และทางใจ มีความซื่อสัตย์สุจริต ไม่คดโกง มีธรรมะเป็นหลักชัยในการดำเนินการปลูกทุเรียน รวมถึงการดำรงชีวิตด้วยความไม่ประมาท มองเห็นกระแสความเปลี่ยนแปลงของโลกได้อย่างชัดเจนและดำเนินการทำพืชสวนหรือปลูกทุเรียนได้อย่างมั่นคง และมีความสุขตามอัตภาพและฐานะของตนเอง ไม่ตกอยู่ในความอยากความต้องการด้วยความโลภกระตุ้นให้เกิดความต้องการที่จะบริโภคมากเกินไปหรือคดโกง เป็นการค้าขายอย่างมีศีลธรรมและดำเนินด้วยคุณธรรมจริยธรรมที่เหมาะสมกับอาชีพของตนเอง

3. รูปแบบการส่งเสริมความมั่นคงทางอาชีพของผู้ปลูกทุเรียน เกษตรกรต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดรูปแบบร่วมกับผู้นำชุมชน หน่วยงานภาครัฐ และเอกชน ในการส่งเสริมเกษตรกรให้มีอาชีพที่มั่นคง การรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ จะทำให้ได้รับความรู้กว้างขวางสามารถนำมาพัฒนาอาชีพตนเอง กำหนดการขายทุเรียนในราคาที่เหมาะสม ทำให้ผู้บริโภคสามารถซื้อหากินได้ มีรูปแบบสินค้าที่ดึงดูดความสนใจ การบริการดี การบริการหลังการขาย มีช่องทางสื่อสารกัน ก็ทำให้เกษตรกรมีอาชีพมั่นคงได้ ทุเรียนก็จะยังคงเป็นอาชีพที่พึ่งพาเลี้ยงชีพของเกษตรกร ครอบครัว และเป็นกำลังในการดึงดูดเม็ดเงินได้ ทำให้เศรษฐกิจเจริญเติบโต สังคมมีความสุขและเป็นรูปแบบการส่งเสริมอาชีพที่มีคุณธรรม จริยธรรม และศีลธรรม ซื่อสัตย์ ไม่คดโกง

การส่งเสริมความมั่นคงตามแนวพุทธ คือ การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มาจับหรือถอดเป็นบทเรียน เพราะแนวทางคำสอนของพระพุทธศาสนามีส่วนในการส่งเสริมความมั่นคงทางอาชีพของผู้ปลูกทุเรียนซึ่งจะทำให้การทำเกษตรพืชสวนเป็นแหล่งที่มีศีลธรรม และคุณธรรมควบคู่กันไปด้วย ได้แก่ 1) หลักการน้อยถ้อยคำใหญ่ มีหลักการน้อยใหญ่มากมายที่ส่งเสริมสนับสนุนกันและกัน ในที่นี้ได้แก่ ความสุขของคฤหัสถ์ ทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ โภควิภาค และหลักฆราวาสธรรม จักร พรหมวิหาร สัมปยุตธรรม และกัลยาณมิตตตา 2) การส่งเสริมความมั่นคงตามหลักสุจริตธรรม การซื่อสัตย์ ไม่คดโกง ทั้งทางกาย ทางวาจา และทางใจ 3) การส่งเสริมความมั่นคงตามหลักธรรมอิทธิบาท 4) วิธีการหรือแนวทางแห่งความสำเร็จตามหลักพระพุทธศาสนาที่สามารถส่งเสริมความมั่นคงทางอาชีพได้ คือ 1) ฉันทะ ความต้องการหรือรักจะทำการประกอบอาชีพ 2) วิริยะ ขยันหมั่นเพียรในกาประกอบอาชีพอย่างเข้มแข็ง อุตุน ไม่ท้อถอย 3) จิตตะ คือ จิตใจเข้มแข็ง ไม่ปล่อยใจให้ฟุ้งซ่านจนกลายเป็นความย่อท้อและเกียจคร้านเลิกราไป 4) วิมังสา คือ หมั่นใช้ปัญญา

พิจารณาใคร่ครวญ ตรวจสอบเหตุผล มีการวางแผน วัตถุประสงค์ วิสัยทัศน์ แก้ไขปรับปรุง (พระเทพเวที (ป.อ.ปยุตฺโต).2536).

กลุ่มผู้ปลูกพืชสวน (ทุเรียน) ในจังหวัดศรีสะเกษ เป็นกลุ่มอาชีพหนึ่งที่ได้มีการพัฒนาการปลูกทุเรียนมาเป็นระยะเวลาหลายปี จนทุกวันนี้ได้รับผลผลิตทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น ส่วนหนึ่งได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐของจังหวัดศรีสะเกษ ต้องการส่งเสริมอาชีพเพื่อสร้างรายได้ งาน ความก้าวหน้า ความสุข และคุณภาพชีวิต ดังนั้น ความมั่นคงทางอาชีพในทุกอาชีพจึงต้องอาศัยทั้งศาสตร์ (Science) และศิลป์ (Art) เช่นเดียวกัน ในทางพระพุทธศาสนาก็มีรูปแบบ (Model) การส่งเสริมความมั่นคงทางอาชีพ โดยเฉพาะหลักอริยมรรคมีองค์ 8 ศีล สมาธิ ปัญญา ทิฐุธรรมมีกัตถประโยชน์ หลักอิทธิบาท 4 เป็นหลักธรรมที่มุ่งส่งเสริมสร้างความมั่นคงทางอาชีพโดยตรง และเป็นหลักธรรมพื้นฐาน (Basic) ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตทางกาย ทางวาจา ทางจิตใจ และพัฒนาปัญญา ให้มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ยังเป็นหลักธรรมในการส่งเสริมคุณค่าทางคุณธรรม และจริยธรรม เป็นการเกื้อหนุนหล่อเลี้ยงการพัฒนาคุณภาพชีวิตตนเองและผู้อื่น และส่งเสริมคุณค่าการพัฒนาสังคมส่วนรวมในด้านการปกครอง การเมือง เศรษฐกิจ ตลอดจนเกื้อหนุนการพัฒนาระบบจริยธรรมทางสังคมด้านอื่น ๆ ให้เข้มแข็งและมั่นคงมากยิ่งขึ้น สามารถนำไปสู่เป้าหมายที่ก่อให้เกิดความสุขมวลรวมของคนในสังคมมากยิ่งขึ้น การส่งเสริมความมั่นคงของกลุ่มผู้ปลูกพืชสวน (ทุเรียน) ในจังหวัดศรีสะเกษทางอาชีพตามหลักพระพุทธศาสนาจึงอาจเป็นรูปแบบหนึ่งที่สามารถสร้างความมั่นคงทางอาชีพของกลุ่มผู้ปลูกพืชสวน (ทุเรียน) ในจังหวัดศรีสะเกษ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลสอดคล้องกับงานวิจัยของเสริมสุข สลักเพ็ชร์ และคณะ (2550) ได้ทำการวิจัยโครงการการจัดการการผลิตทุเรียนคุณภาพสำหรับบริโภคสด เพื่อการส่งออกในลักษณะเครือข่ายธุรกิจที่มีความมั่นคงและยั่งยืนระหว่างเกษตรกรและผู้ประกอบการ ได้ข้อสรุปว่าการจัดการสวนทุเรียนอย่างถูกต้อง เหมาะสม ครบถ้วน และทันเวลาในแต่ละช่วงของการพัฒนาการของทุเรียน จะทำให้เกษตรกรสามารถผลิตทุเรียนที่มีคุณภาพ ปริมาณ (สวนทุเรียนแปลง 1 และ 2) และในช่วงเวลาที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด (สวนทุเรียนแปลง 1) และมีโอกาสได้กำไรสุทธิกิโลกรัมละ 8.71-11.79 บาท และคุ่มค่าในการลงทุนแม้ว่าราคาขายจะลดลง 30% ของราคาขายเฉลี่ยฤดูการผลิต 2549/2550 (BCR มีค่าตั้งแต่ 1.115-2.781) แต่หากว่าเกษตรกรเลือกพันธุ์ปลูกที่ตลาดมีความต้องการน้อยหรือไม่ต้องการ แม้ว่าจะสามารถผลิตทุเรียนคุณภาพได้สูงถึง 88.45% ของน้ำหนักผลผลิตรวมทั้งสวนเกษตรกรก็จะมีกำไรสุทธิเพียงกิโลกรัมละ 4.41 บาท (สวนทุเรียนแปลง 3) และไม่มีโอกาสได้กำไรเลยถ้าราคาขายลดลง 15-30% ของราคาขายเฉลี่ยฤดูการผลิต 2549/2550 (BCR มีค่าตั้งแต่ 0.512-0.835) แต่หากว่าเกษตรกรสามารถผลิตทุเรียนออกมาในช่วงเวลาที่ตลาดมีความต้องการ แต่เป็นทุเรียนที่ไม่มีคุณภาพ (ผลเป็นโรคผลเน่า และมีหนอนเจาะเมล็ดทุเรียน) เนื่องจากไม่สามารถจัดการผลิตได้อย่างครบถ้วน และทันเวลาในแต่ละช่วงของการพัฒนาการ

ของทุเรียน เกษตรกรก็จะได้นำไรสุทธิ 5.59 บาท/กก. (สวนทุเรียนแปลง 4) การบริหารจัดการเพื่อลดความเสี่ยงต่อการขาดทุนเมื่อผลิตทุเรียนคุณภาพ จำเป็นต้องจัดการให้ต้นทุเรียนออกดอก และติดผลมาก กระจายอยู่ทั่วต้น จัดการเพื่อส่งเสริมการพัฒนารูปแบบของผล และป้องกันความเสียหายจากศัตรูพืชและภัยธรรมชาติ เพื่อให้ได้ผลผลิตสอดคล้องกับความต้องการของตลาด (คุณภาพ ปริมาณ และช่วงเวลา) การบริหารจัดการกลุ่มของกลุ่มคุณภาพ เกษตรกรผู้ผลิตทุเรียนเป็นแบบปล่อยให้ดำเนินไปตามธรรมชาติไม่ตรงตามทฤษฎี กระบวนการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจเท่าใดนัก แต่เกษตรกรในกลุ่มตระหนักถึงความสำคัญของการรวมกลุ่มและร่วมมือกัน เพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขัน และมีความเข้าใจตรงกันว่าต้องรวมกันคิดว่าอยากให้อนาคตของทุเรียนในภาคตะวันออกเป็นอย่างไร ซึ่งเป็นรากฐานที่สำคัญในการสร้างและพัฒนาคุณภาพ และเชื่อมโยงเครือข่ายธุรกิจระหว่างเกษตรกรกับธุรกิจที่เกี่ยวข้องเป็นต้น

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

การส่งเสริมความมั่นคงทางอาชีพของกลุ่มผู้ปลูกพืชสวน (ทุเรียน) ในจังหวัดศรีสะเกษตามแนวพระพุทธศาสนา 1) การส่งเสริมความมั่นคงทางอาชีพของกลุ่มผู้ปลูกพืชสวน (ทุเรียน) ในจังหวัดศรีสะเกษตามแนวพระพุทธศาสนา 2) การส่งเสริมความมั่นคงทางอาชีพด้วยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา 3) รูปแบบการส่งเสริมความมั่นคงทางอาชีพหลักของประชาชนในจังหวัดศรีสะเกษ คือการทำนาเป็นหลัก เกษตรกรที่เป็นชาวสวนที่แท้จริงนั้น มีจำนวนน้อย รายได้ในแต่ละปีจึงมาจากการทำนา ส่วนพืชสวนอื่นเป็นรายได้รองลงมา อย่างไรก็ตาม แม้จะมีรายได้หลายช่องทาง แต่ดูเหมือนส่วนมากจะขาดความมั่นคงทางการเงินมากกว่าความมั่นคงทางอาชีพ

เกษตรกรต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดรูปแบบร่วมกับผู้นำชุมชน หน่วยงานภาครัฐ และเอกชน ในการส่งเสริมเกษตรกรให้มีอาชีพที่มั่นคง การรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ จะทำให้ได้รับความรู้กว้างขวาง สามารถนำมาพัฒนาอาชีพตนเอง กำหนดการขายทุเรียนในราคาที่เหมาะสม ทำให้ผู้บริโภคสามารถซื้อหาได้ มีรูปแบบสินค้าที่ดึงดูดความสนใจ การบริการดี การบริการคล่อง มีช่องทางสื่อสารกัน ก็ทำให้เกษตรกรมีอาชีพมั่นคงได้ ทุเรียนก็จะยังคงเป็นอาชีพที่พึ่งพาเลี้ยงชีพของเกษตรกร ครอบครัว และเป็นกำลังในการดึงดูดเม็ดเงินได้ ทำให้เศรษฐกิจเจริญเติบโต สังคมมีความสุขและเป็นรูปแบบการส่งเสริมอาชีพที่มีคุณธรรม จริยธรรม และศีลธรรม ซื่อสัตย์ ไม่คดโกง

เอกสารอ้างอิง

- นางสุตา ภูมิจำนง และนพพล อรุณรัตน์. (2557). *โครงการแผนยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติเพื่อความยั่งยืนในระบบการผลิตอาหารและคุณภาพชีวิตที่ดีของชุมชนเกษตรกรชาวนาจังหวัดศรีสะเกษ*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พระเทพเวที (ป.อ.ปยุตฺโต). (2536). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์*, พิมพ์ครั้งที่ 7, กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สรिया จันทร์เพ็ญ. (2550). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความมั่นคงในงาน ความเป็นครอบครัว และการได้รับการยอมรับจากคนรอบข้าง กับความภักดีในองค์กรและความพอใจในงาน* กรณีศึกษา : วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ประเภทอุตสาหกรรมเครื่องหนัง เฉพาะบริษัท คราฟท์ เดอะ เบสท์ จำกัด และบริษัท พี ที เทรดิง จำกัด” บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- เสริมสุข สลักเพ็ชร์ และคณะ, (2550). “โครงการการจัดการผลิตทุเรียนคุณภาพสำหรับบริโภคสดเพื่อการส่งออกในลักษณะเครือข่ายธุรกิจที่มีความมั่นคงและยั่งยืนระหว่างเกษตรกรและผู้ประกอบการ” รายงานวิจัย. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

